

חג השבועות

בס"ד. משיחת י"ט כסלו ה'תשמ"ב

הנחה פרטית בלתי מוגה

"אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". ידועה השאלה על כך: מדוע לא נאמר "אשר בראתי שמים וארץ"? מפרשי התורה דנים בשאלה זו.

אחת התשובות לכך: האמירה "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" מבטאת דבר והיפוכו. "אנוכי ה' אלוקיך" - האחדות שבאלוקות, ומיד לאחר-מכן נאמר "אשר הוצאתיך מארץ מצרים", היפוכה המוחלט של האלוקות.

זוהי אחת הסיבות לכך שלא נאמר "אשר בראתי שמים וארץ", משום שאין בכך דבר והיפוכו. באמירה "אנוכי ה' אלוקיך אשר בראתי שמים וארץ", אנו מתארים את ה' כמי שברא את העולם; זהו אכן עניין חשוב, אך אין בכך דבר והיפוכו.

לעומת זאת, אזכור "ארץ מצרים" והצורך להיגאל ממצרים, שהיתה באותה תקופה "מושלת בכיפה", בכל העולם כולו, כך שכל העולם היה כפוף לחוקי מצרים, "המקולקלת שבאומות" - מצביע על ניגוד ל"אנוכי ה' אלוקיך".

ועם זאת, שני הניגודים מופיעים בפסוק אחד ובהמשך אחד, כלומר ש"אנוכי ה' אלוקיך" קשור עם "הוצאתיך מארץ מצרים".

פירוש הדבר הוא, שאין אלו שני עניינים מנוגדים - "אנוכי ה' אלוקיך", הקב"ה, ו"ארץ מצרים", שהקב"ה נלחם בה ומנצח אותה; אלא שני העניינים עצמם חיים בשלום והופכים לדבר אחד - ארץ-מצרים עצמה הופכת לגאולה, "הוצאתיך מארץ מצרים".

הדבר נכון גם בנוגע למצבו של יהודי בעולם הזה, "נשמה בגוף": הנשמה יורדת "מאיגרא רמא לבירא עמיקתא", "מגג גבוה לבור עמוק", ובלשון הגמרא: הנשמה "חצובה מתחת כיסא הכבוד", ומשם היא יורדת אל העולם התחתון ביותר. זוהי הגלות החמורה והעמוקה ביותר שתיתכן.

מדוע עשה זאת הקב"ה? על כך התשובה היא - "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים": הקב"ה ברא את "ארץ מצרים", "המקולקלת שבאומות", והגלה אליה את כל עם ישראל, יחד עם "ישראל סבא", יעקב עצמו, ויחד עם השכינה, כדברי הכתוב "אנוכי ארד עמך מצרימה" - הכל במטרה לאפשר את ההתגלות - "אנוכי ה' אלוקיך" - בתכלית השלמות, כמו בפעם הראשונה, במתן-תורה, כדברי המדרש, שקולו של הקב"ה נשמע "מכל ארבע הרוחות, מלמעלה ומלמטה", "שור לא געה, ציפור לא צפצף", אלא כל העולם שתק והקשיב, כשהוא מפנים את ההתגלות האלוקית - "אנוכי ה' אלוקיך" - מכל ארבע הרוחות, ובכל הברואים.

זהו גם ההסבר לדברי המדרש שלקולו של הקב"ה לא היה הד, "בת-קול": לכאורה, מהי המטרה בנס זה? ההסבר לכך, כפי שדובר פעם באריכות: הד נוצר כשקול המדבר נתקל בדבר המונע בעדו מלהמשיך, ומחזיר את הקול לאחוריו; אבל כשהדבר אינו מונע, אלא קולט את הדיבור ואף מתאחד עמו - לא תיווצר כל "בת-קול".

זה היה ייחודם של עשרת הדברות, החל מהדיבור הראשון: לא היתה בהם "בת-קול", משום שהם חדרו והשפיעו על כל דבר שנתקלו בו.

חג השבועות

כל מי ששמע את הקול "אנוכי ה' אלוקיך" - חדל להיות מציאות עצמאית; הוא חש, תחושה שחדרה בכל מהותו, ש"מאמיתת הימצאו נמצאו כל הנמצאים", "אין עוד מלבדו", ישנה רק מציאות אחת - "אנוכי", המתבטאת בשם "ה", המתגלה כ"אלוקיך" - "בעל הכוחות כולם", "כוחך וחיותך" של האדם.

למטרה זו ירדה הנשמה ל"בירא עמיקתא", לבור עמוק; הקב"ה ברא את ה"בור", ובתוכו מקום המוגדר "בור עמוק", כדי שהאדם ייצור שלום בין כל העניינים והדרגות, כך שמכל הכיוונים יישמע הקול: "אנוכי ה' אלוקיך".

